

Wypadki komunikacyjne lub szkody medyczne mogą prowadzić do śmierci lub poważnego kalectwa, w tym stanów wegetatywnych, osób bezpośrednio poszkodowanych. Nie można jednak zapominać, że tak dramatyczne skutki wypadków komunikacyjnych lub szkód medycznych dotyczą także osób nie będących bezpośrednio poszkodowanymi. Co więcej, rozwój medycyny doprowadził do zwiększenia przeżywalności ofiar wypadków samochodowych i innych zdarzeń, zwłaszcza błędów medycznych. To spowodowało wzrost roszczeń związanych nie tylko ze śmiercią poszkodowanego, ale także poniesionym przez niego uszczerbkiem na zdrowiu.

Powstaje zatem dylemat prawny dotyczący tego, czy osobom pośrednio poszkodowanym powinno przysługiwać roszczenie odszkodowawcze, w szczególności w przypadkach ekstremalnych, a mianowicie utraty osoby najbliższej z powodu zawinonego spowodowania jej śmierci lub stanu wegetatywnego. Podstawową zasadą przyjętą w prawie cywilnym jest naprawienie szkody i krzywdy poniesionej przez osoby bezpośrednio poszkodowane. Rozstrzygnięcie tej kwestii ma znaczenie nie tylko z punktu widzenia skutków błędów medycznych, czy wypadków komunikacyjnych, które stanowiąc będą główny nurt badań, ale znajdzie także zastosowanie w przypadku innych zdarzeń, mogących powodować szkody pośrednie. Jako przykład można podać szkody klubu piłkarskiego na skutek zawinonego kontuzjowania jednego z graczy tego klubu, lub też szkody akcjonariuszy, których wartość akcji spadła w wyniku wyrządzenia szkody spółce.

Problematyka zakresu naprawienia szkody i żądań, z jakimi mogą wystąpić osoby pośrednio poszkodowane stanowi obecnie wyzwanie dla wszystkich państw. Aktualny stan jest próbą pogodzenia litery prawa z potrzebami społeczeństwa, co w obliczu wzrastającej liczby powództw może okazać się niewystarczające. Poszukiwanie rozwiązań zdiagnozowanych problemów i odpowiedzi na sformułowane pytania będą wymagać analizy i porównania obcych porządków prawnych. Wiele państw ma doświadczenie w rozstrzyganiu konfliktów pomiędzy naprawieniem szkody pośredniej a podstawową zasadą prawa cywilnego. W tym celu zasadnicze znaczenie ma porządek prawny Niemiec i Austrii, Francji i Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych. Te kraje są przedstawicielami trzech najważniejszych systemów prawnych: modelu germańskiego, romańskiego i *common law*. W ramach tych regulacji przewidziano możliwość dochodzenia roszczeń przez osoby pośrednio poszkodowane (*mittelbar Geschädigte, victimes par ricochet, secondary victims*), natomiast sposób ich dochodzenia jest odmienny. Badania przeprowadzone na tle różnych kultur prawnych pozwolą na określenie minimalnych wymagań stawianych systemowi prawnemu. Zbyt duża dowolność w interpretacji przepisów prawa będzie prowadzić do zastępowania roli prawodawcy.

Modelowe rozwiązanie powinno brać pod uwagę czynniki wpływające na granice i zakres naprawienia szkody tj. rozwój ekonomiczny i gospodarczy, a nawet ustrój polityczny. W tym celu konieczna jest także ocena stosowanych rozwiązań dotyczących kompensacji szkód pośrednich w obrębie odpowiedzialności deliktowej w kontekście teorii ekonomii pozytywnej (*positive economic theory of tort law*), oraz próba sformułowania zaleceń w obrębie ekonomii normatywnej. Nie mniej istotne pozostają stosunki społeczne oraz zaplecze socjalne w danym państwie – im szersze zabezpieczenie socjalne tym zakres żądań pośrednio poszkodowanych (i naprawienia szkody) może być mniejszy.

Co ważne, ten problem potencjalnie może dotyczyć każdego z nas. Regularnie korzystamy z transportu lądowego albo usług medycznych, jak również czynią to osoby przebywające w naszym otoczeniu.